

La Revolució Cubana de Fidel Castro des dels ulls d'Arsenio García Dávila, el rebel més jove dels 82 expedicionaris

La tesi doctoral de Nicolás Moragues, *La Revolución cubana a través de Arsenio García Dávila*, recull la biografia del comandant Arsenio García, el més jove dels 82 revolucionaris liderats per Fidel Castro que varen partir des de Mèxic per enfrontar-se al dictador Fulgencio Batista. El compromís dels rebels amb la causa i la seva lluita sense quarter en una guerra en inferioritat de condicions va suposar el triomf de la Revolució

Palma. Agost de 2011

La tesi doctoral de Nicolás Moragues, *La Revolución cubana a través de Arsenio García Dávila*, defensada a la Universitat de les Illes Balears, analitza la lluita revolucionària a Cuba a partir de l'experiència d'un dels seus participants, el comandant Arsenio García Dávila. El seu testimoni serà el punt de partida per estudiar la lluita dels rebels contra el dictador Fulgencio Batista. El compromís i la dedicació dels diferents comandants serà decisiu per al triomf final.

D'altra banda, l'estudi apropa la figura de Fidel Castro, creador d'una estructura vertical de poder després del triomf revolucionari. El líder cubà, autodenominat figura clau en la lluita insurgent, no permetrà que governin els seus competidors i farà callar els opositors amb llargues penes de presó.

El treball del doctor Moragues s'estructura en tres parts, que comencen amb l'etapa prerevolucionària, des del naixement d'Arsenio García, futur comandant de les Forces Armades Revolucionàries de Cuba, fins al maig de 1956, quan passa a formar part a Mèxic de l'Exèrcit Rebel. El període revolucionari comença amb l'expedició del *Granma*, fins al primer any del triomf de Castro sobre Batista.

L'última part retrata la vida del comandant Arsenio García Dávila, que en els nostres dies resideix a l'Havana, després de la Revolució. L'estudi contrasta la visió subjectiva d'Arsenio García amb

El doctor Nicolás J. Moragues. Foto: UIB

l'anàlisi d'obres especialitzades sobre la Revolució i un ampli treball de camp a Cuba, Mèxic, Miami i Espanya.

Els ideals revolucionaris

Els ideals i el compromís amb la causa revolucionària cubana parteixen de la lluita contra el règim autoritari de Batista. Els rebels volen reinstaurar la democràcia parlamentària de la Constitució de 1940 a partir d'uns ideals nacionalistes, *Cuba per als cubans*. Sense tancar-se al món exterior, es tracta d'un compromís amb el poble cubà, una revolució social amb la finalitat d'eradicar la pobresa en un país de gran atractiu turístic i amb recursos naturals propis com el sucre, ja que l'illa del Carib en va ser la principal exportadora durant part del segle XX.

Des dels 13 anys, Arsenio García comparteix els ideals revolucionaris, i com a activista va guanyant notorietat gràcies a la seva participació en manifestacions estudiantils contra la dictadura de Batista, o a la seva vinculació a la cúpula de la Joventut Ortodoxa, futur Moviment 26 de Juliol, que crearà Castro. En una ocasió, Arsenio és detingut per haver fer pintades contra Batista, però es nega a signar l'acta policial. Els agents escriuen en l'informe que no signa perquè és analfabet, i el dia del judici el seu advocat al·lega que no pot estar pintant proclames contra Batista, perquè, com especificava l'acta, no sap escriure. Arsenio García va ser absolt del delicte i aquest fet li va fer guanyar fama, ja que la premsa es va fer ressò del succés i es mofà de l'actuació policial. Com a persona de confiança, Arsenio García serà seleccionat per viatjar a Mèxic i lliurar 10.000 dòlars a Fidel Castro per a la causa revolucionària.

Comandant Arsenio García Dávila Foto:
arxiu personal Arsenio García

La Revolució Cubana: de l'ensinistrament militar a la victòria

Després de guanyar-se el favor de Fidel Castro, el 4 de maig de 1956 Arsenio García trepitja per primera vegada terra mexicana i comença el seu ensinistrament com a futur membre de les Forces Armades Revolucionàries de Cuba (FARC) sota el lideratge de Castro. Amb vint anys, Arsenio serà oficialment membre de l'Exèrcit Rebel, lluitarà al costat de líders revolucionaris com Fidel i Raúl Castro, el *che* Guevara o Juan Almeida, i viurà els inicis i el triomf de la Revolució Cubana.

Durant un any i quatre mesos els futurs guerrillers rebran ensinistrament físic i formació teòrica a Mèxic, per a la qual cosa va ser necessari crear una estructura interna revolucionària, dissenyar un sistema d'acolliment i de distribució dels rebels, definir normes d'actuació i teixir una xarxa de

col·laboradors i infraestructura organitzativa. Entre els col·laboradors, i per la seva relació directa amb la Revolució Cubana, destaca la figura del militar republicà espanyol exiliat Alberto Bayo.

Un dels personatges amb els quals entaula amistat Arsenio García és el *che* Guevara. Tots dos varen conviure en el mateix pis franc de Mèxic DF i junts compartiran experiències i anècdotes. Arsenio li va donar al *che* el primer cigar cubà que es va fumar en la seva vida, i recorda la icona popular com un mal cuiner, ja que quan al *che* li va tocar el torn de preparar el menjar, va sortir tan dolent que la resta de companys de pis es varen queixar iradament. Al final varen arribar a un acord i Arsenio cuinava pel *che* i aquest, a canvi, rentava els plats.

L'embarcació *Granma*. Font: *Museo de la Revolución, l'Havana*

L'estiu de 1956 Fidel Castro i part de la cúpula revolucionària són detinguts a Mèxic DF. Arsenio García aconsegueix escapar i traslladarà a Veracruz tant una part dels combatents que no han estat detinguts com els que posaran en llibertat. Fins a l'alliberament de Fidel Castro, més d'un mes després, Arsenio assumirà el lideratge de l'ensinistrament dels rebels.

La revolució efectiva comença a la una de la matinada del dia 25 de novembre de 1956. 82 homes amuntegats en el *Granma*, una embarcació amb capacitat per a 12 persones, partirà del riu Tuxpan, en un petit poble de Mèxic, per emprendre a Cuba la revolució contra el general Batista.

Entrenament a Los Gamitos, Mèxic DF. Font: *Museo de la Revolución, l'Havana*

Deixaran enrere terres mexicanes, el país que va acollir Fidel Castro i els seus homes i on es varen realitzar tots els preparatius de la Revolució, sense ser realment conscients de les aventures que el destí els oferiria.

Durant els més de dos anys que durarà la guerra, Arsenio García Dávila encapçalarà l'Escamot 1 de la Columna 14 del IV Front d'Orient Simón Bolívar. Durà a terme 22 importants missions al capdavant de la seva columna militar fins al dia de la victòria final, com l'atac a la ciutat d'Holguín el dia 2 de novembre de 1958. Lluitarà generalment a la perillosa àrea

coneguda com Los Llanos i donarà cobertura als companys establerts a la Sierra Maestra. El 31 de desembre de 1958 el dictador Batista fugí a la República Dominicana, la qual cosa suposà el triomf de la Revolució. Un dia després les tropes de Fidel entraren a l'Havana.

La deriva al comunisme. La Revolució Cubana en els nostres dies

Després del triomf de la Revolució Fidel Castro no va retornar al seu poble la democràcia parlamentària, sinó que es va erigir com a líder indiscutible d'un projecte comunista. El primer en la jerarquia de poder, no permetrà que governin els seus competidors i tancarà els detractors del règim. Un exemple es troba en la figura del comandant Huber Matos, un dels artífexs del moviment contra Batista que decideix deslligar-se del nou govern de Castro. La seva deserció li valdrà una pena de presó de 20 anys.

Des del primer any de la victòria de la Revolució Cubana es varen adoptar una sèrie de mesures per a l'aplicació i l'enfortiment del socialisme a Cuba, com la nacionalització de grans empreses o el repartiment de propietats entre petits camperols. En aquest temps són diverses les vicissituds i els contratemps que han de sortejar, en les quals Arsenio García jugarà un important paper.

Arsenio García i el seu equip durant els tribunals de guerra a Holguín.

Foto: *Arxiu Arsenio García*

Fidel Castro condecora Arsenio pels seus actes (1965). Foto: *Arxiu Arsenio García*

García lluitarà contra els *Bandidos*, grup que intenta dur a terme actes de sabotatge contra la Revolució, o presidirà, amb tan sol 22 anys d'edat, els tribunals de guerra a la província del Nord-Est de Cuba, amb base a Holguín.

El paper del comandant Arsenio García Dávila en la guerra contra el dictador Batista i la seva visió des de les trinxeres és clau per comprendre la Revolució Cubana. En l'actualitat la seva lluita no ha acabat i, malgrat ser un comandant retirat, es dedica a activitats de representació de la Revolució Cubana al seu país i a la resta del món.

Referència de la tesi

Títol: *La Revolución cubana a través de Arsenio García Dávila*

Autor: Nicolás J. Moragues González

Àrea de coneixement: Història Contemporània

Departament: Ciències Històriques i Teoria de les Arts

Director: Sebastià Serra Busquets

Qualificació: Excel·lent Cum Laude

Membres del tribunal

President

Dr. Miquel Duran Pastor (CU)
Dept. de Ciències Històriques i Teoria
de les Arts
Universitat de les Illes Balears

Secretari

Dr. Antoni Marimon Riutort (TU)
Dept. de Ciències Històriques i Teoria
de les Arts
Universitat de les Illes Balears

Vocals

Dra. Teresa Abelló Güell (TU)
Dept. d'Història Contemporània
Universitat de Barcelona

Dr. Enric Olivé Serret (CU)
Dept. d'Història i Història de l'Art
Universitat Rovira i Virgili

Dr. Josep Miquel Santacreu Soler (TU)
Dept. d'Humanitats Contemporànies
Universitat d'Alacant

Publicacions relacionades

Moragues González, N. (2008): «Anàlisi de la repressió de la revolució cubana a la premsa balear, entre 1956 i 1959». *Gaspar Melchor de Jovellanos, Miscel·lània, Institut d'Estudis Baleàrics*, núm. 90-91, pág. 189-198.

Moragues González, N. (2008): «Cuba a finals del any 60. Imatges i anàlisi». *Simposi/Congrés «Els anys 60: societat en canvi?»*. Universitat de les Illes Balears.

Moragues González, N. (2010): «Arsenio García Dávila. Biografia d'un revolucionari cubà». *Plaguetes del CEDOC. Centre d'Estudis i Documentació Contemporània*. Núm. 1.

Moragues González, N. (2011): «El proceso revolucionario cubano a través de los medios de comunicación de las Islas Baleares (1956-1959)». *XIV Reunió de la Xarxa Mediterrània d'Història Cultural*, Universitat de les Illes Balears. (En procés de publicació)